

XXI. MEZINÁRODNÍ KOLOKVIUM ISPA (INTERNATIONAL SCHOOL PSYCHOLOGY ASSOCIATION) V RIZE

Ve dnech 31. 7. 1998 - 5. 8. 1998 se v Rize (Lotyšsko) konalo pod tematickým zaměřením „Identity and Self-Esteem: Interactions among Students, Teachers, Family and Society“ XXI. mezinárodní kolokvium školní psychologie.

Školní psychologové ve světě se takto scházejí každý rok již 25 let. Tato profesní organizace lety zmohutněla a zapsala se pevně do rodiny psychologických asociací. Cca 350 účastníků z více než 20 zemí světa (z toho zhruba 100 účastníků z postkomunistických zemí, kteří se mohli kolokvia zúčastnit díky podpoře Sorosovy nadace Open Society Fund - East-East Program) jednalo po 5 dní v rámci promyšleného programu. (Připomeňme, že v posledních dvou letech byl prezidentem této významné organizace nám blízký dr. Anton Furman ze Slovenska.)

Program se skládal z plenárních vystoupení pozvaných řečníků, tematických seminářů, dílen, posterů, dále z tzv. interaction groups (výměna zkušeností školních psychologů různých zemí) a interest groups (úže tematicky zaměřené malé skupiny). V rámci kolokvia se též 2x sešla skupina stipendistů OSF, která vypracovala projekty spolupráce školních psychologů ze zemí střední a východní Evropy na další období. Stanovila regionální koordinátory, okruh témat spolupráce a její formy. Pro českou školní psychologii, na kolokviu skromně zastoupenou, je šance, že ve spolupráci se slovenskými kolegy bude do výměn informací a výzkumných projektů začleněna též.

Příspěvky a dílny měly samozřejmě nesterjnou kvalitu. Objevovaly se prezentace praktických zkušeností s metodami a programy práce nebo s politickými akcemi upevňujícími postavení školního psychologa ve vzdělávacím a výchovném systému jednotlivých zemí. Vedle toho byly prezentovány empirické výzkumné studie, teoretické rozbory nebo ukázky výevikových postupů.

Kladem tohoto setkání byla především určitá žánrová pestrost. Kdo chce, může si osvojit zajímavé diagnostické postupy, seznámit se s intervenčním programem nebo společně s dalšími analyzovat ve více než desítky zájmových skupin třeba otázku vzdělávání, přípravy a kvalifikace školního psychologa.

Profilové téma identity a sebeúcty prostupovalo zejména hlavními referáty na úvod každého dne. Obsáhlo problém identity školní psychologie (a školních psychologů), stejně jako problematiku identity a sebeúcty žáků a studentů na pozadí jejich rodinné výchovy a učitelských zásahů. Shoda je v tom, že profesní identita školního psychologa je v každé zemi jinak vyostřeným problémem; nicméně, z tzv. pomáhajících profesí má školní psychologie nejobtížnější úlohu danou „horem v první linii“ v tom, že musí „překládat“ a uzpůsobovat psychologickou řeč, nástroje a výbavu do řeči srozumitelné a akceptovatelné institucí školy.

Symposia a dílny pak umožnily zabývat se novinkami v oblasti učitelských vyučovacích stylů, žákova myšlení a učení, kogni-

tívného vývoje a jeho diagnostiky, otázkami prevence negativních jevů, speciálně pedagogickými problémy, speciálními podtématy vážíme se na identitu a sebeúctu (obraz svého těla a obraz sebe, etnická identita dětí běženců či imigrantů apod.). Probíraly se též otázky dětských práv, vztahů školy a rodiny, duševního zdraví atd. Tento neúplný a stručný přehled ostatně podle mého soudu vystihuje charakteristiku školní psychologie jako subprofese:

- široké spektrum problémů, se kterými se setkává denně ve své praxi a s nimiž musí být minimálně alespoň obeznámen, aby mohl urgentně (tj. pod tlakem) rozhodovat;
- nutnost osvojit si (a ve své praxi ověřit) především nové diagnostické, metodické a intervenční postupy, často výměnou zkušeností s kolegy - školními psychology, protože zdaleka nelze spoléhat na tradiční psychologické nástroje s procesem jejich standardizace;
- menší podíl specifického výzkumu ve školní psychologii a na něm založeného

specifického profesního sebeuvědomění.

Těmito postřehy chci samozřejmě vydvihnout náročnou a ve všech zemích uznávanou práci psychologů ve školách. I když označení „školní psycholog“ v sobě skrývá velmi rozdílné postavení v poradenském systému, rozdílnou náplň práce i odlišnou přípravu a profesní orientaci podle země, společný je všem specifický étos práce. Práce v blízkém (až každodenním) dotyku s klienty a dalšími profesionály celého systému je nutí opouštět optiku expert (ŠP) vs. klient ve prospěch širší dimenze „politické“ (působení na systém výchovných vztahů).

Účast kolegů ze SR i ČR měla převážně formu posterů, které se setkaly se slušným ohlasem. Přispěla však nejen k prohloubení kontaktů, ale i k hlubšímu uvědomění nutnosti rozvíjet tuto profesi v rámci systému výchovného poradenství i v ČR. Dosaďadní stav u nás je ve srovnání se stavem v zemích účastnících se kolokvia víc než neuspokojivý. Zlepšení pozice školního psychologa by bylo jen ku prospěchu žáků, učitelů a rodičů.

Stanislav Štech

Doc. PhDr. Iva Pýchová, CSc.,
prorektorka pro zahraniční styky
Ostravské univerzity,

dne 10. 11. 1998 ve věku šedesáti let zemřela.

Absolvovala Univerzitu Palackého v Olomouci v oborech angličtina-čeština a měla dlouholetou vyučovací praxi u všech skupin studentů. Rigorózní práci obhájila v roce 1980, habilitační práci v roce 1992 a kandidátskou disertační práci z pedagogiky obhájila v roce 1997 na Komenského univerzitě v Bratislavě.

Od roku 1990 působila jako vedoucí katedry cizích jazyků a od roku 1992 jako proděkanka pro zahraniční styky na Slezské univerzitě v Opavě, Fakulta obchodně podnikatelská v Karviné. Kromě toho vedla na této fakultě doktorandský seminář z psycholinguistiky. V roce 1994 se stala členkou vědecké rady Filozofické fakulty Ostravské univerzity a prošla konkurzem pro výuku na této fakultě. Dne 1. března 1995 nastoupila na místo prorektorky Ostravské univerzity.

Doc. Pýchová zpracovala řadu významných projektů z oblasti metodiky cizích jazyků a kreativity a získala několik zahraničních grantů: Kromě nadací Britské rady (univerzity v Birgminghamu, Exeteru, Stirlingu) např. semestrální studium na Warwick University, měsíční pobyt na Hannover Univerisität, stáž na Caius College v Cambridge, tříměsíční přednáškový a studijní pobyt na Londýnské univerzitě.

Pravidelně publikovala v domácích a zahraničních časopisech (cca 100 článků a referátů), je autorkou tří cizojazyčných učebnic a jedné teoretické monografie.

V roce 1993 byla zvolena jako zástupce České republiky ve světové radě Fédération Internationale des Professeurs de Langues Vivantes (Mezinárodní asociace učitelů anglického jazyka) při UNESCO.

V Ostravě založila roku 1990 Ostravské sdružení učitelů angličtiny a až do současnosti byla předsedkyní Kruhu moderních filologů v Ostravě.

Úmrtí Ivy Pýchové znamená ztrátu významné české anglistky a výborného pedagoga

Čest její památce.

*Prof. RNDr. Jiří Močkoř, Dr.Sc.,
rektor Ostravské univerzity*

Doc. PhDr. Iva Pýchová, CSc., mimořádná osobnost, nadaná, pracovitá, charakterní a zodpovědná, odešla uprostřed rozdělané práce. Po těžké nemoci, během níž bylo období beznaděje vystřídáno slibným zlepšováním, Iva Pýchová dne 10. listopadu 1998 zemřela.

Ztratili jsme v ní kolegyni a spolupracovníci, ale i autorku odborně vysoce fundovaných a zároveň čtivých textů, publikovaných mj. i v Pedagogice.

Byla prorektorkou Ostravské univerzity pro zahraniční styky, zástupkyní České republiky v Mezinárodní asociaci učitelů anglického jazyka, předsedkyní Kruhu moder-

ních filologů v Ostravě, významnou českou anglistkou a výborným pedagogem. Na Ostravské univerzitě učila budoucí pedagogy tvořivě pracovat se žáky a identifikovat a rozvíjet žáky nadané pro cizí jazyky. Byla národní korespondentkou ECIA (European Council for High Ability) pro ČR a SR. Byla také naší jedinou absolventkou mezinárodního postgraduálního kurzu, který ECIA nabízí pedagogům a psychologům pro práci s nadanými. Pro svou pracovitost a skromnost se těšila úctě a sympatiím členů mezinárodního výboru ECIA. Zároveň byla i ambiciózní, cílevědomá a organizačně schopná. Je až k neuvěření, kolik precizně provedené práce dokázala stihnout. Na první pohled byla přísná a náročná, byla však taková především k sobě. Za vnější vrstvou nepřístupnosti byla vlídná, citlivá bytost, která těžce nesla každé bezpráví. Toho sama zažila dost a těšila se, že se rozum a morál-

ka v naší společnosti prosadí rychleji a ve větším rozsahu. Radost jí činila setkání s lidmi podobně smýšlejícími. Proto na Pedagogické fakultě Ostravské univerzity zorganizovala 24. 4. 1998 významnou přednášku prezidenta ECIA a ředitele Centra pro studium nadání, prof. Dr. Franze J. Mönkse z Univerzity v Nijmegen „Vzdělávání nadaných v Evropě“. Na VI. konferenci ECIA v Oxfordu v září 98 už svůj příspěvek nepřednesla. Iva Pýchová významně přispěla k rozvoji vzdělávání i navazování mezinárodních kontaktů. Navíc byla a zůstává pro své spolupracovníky a žáky inspirací a pobídkou k pracovitosti, pili, zodpovědnosti a ochotě překonávat překážky.

*PhDr. Eva Vondráková,
Předsedkyně STaN - ECIA
STaN - Společnost pro talent a nadání,
česká a slovenská pobočka ECIA*

Odešel Luděk Kouba

Když hrstka lidí v organizačním štábu připravovala konferenci k výročí J. A. Komenského v r. 1992, vstoupil do ní i doc. dr. Luděk Kouba, C.Sc. Věděli jsme, že má v sobě neuvěřitelnou schopnost shromážďovat nejruznější osoby ke spolupráci na vědeckých úkolech, na publikacích z oblastí modernizace výuky, na seminářích a konferencích. S naprostou samozřejmostí se ujal přípravy sekce věnované modernizaci výuky - a s tichou nenápadností hravě shromáždil badatele z celé Evropy, zabývající se kybernetickou pedagogikou (O vzorném průběhu

sekce pod jeho neviditelnou taktovkou nemluvě. A tak jako mnohokrát předtím, zredigoval a připravil do tisku sborník, který byl jenom jedním z řady těch, které z jeho rukou vyšly do světa. Zkušenost, pracovitost, vrozenou vlídnost a neutuchající zájem o problémy modernizací výuky, to vše dokázal od šedesátých let mnohonásobně zúročit v editorské a organizační činnosti.

Už v době jeho působnosti ve Výzkumném ústavu pedagogickém v Praze ho znal každý, kdo se u nás začal didaktickou technikou a modernizací výuky zabývat. Jako

koordinátor vědeckých úkolů v této oblasti dokázal ve značně chaotické době organizovat s naprostou pravidelností vysoce inspirativní pracovní týmová setkání po celé republice. Plodem tohoto úsilí byly například publikace „Výzkum a využití materiálních didaktických prostředků pro školy základní a střední“ 1. a 2. díl. V této činnosti vlastně nikdy neustal. Jako vedoucí katedry na Pedagogické fakultě UK v Praze habilitoval počátkem devadesátých let - a tak jako předtím, věnoval se nadále výchově řady mladých učitelů a uváděl je - tentokrát již do kybernetické pedagogiky.

Třebaže v polistopadové době u nás modernizace výuky nemá na různých ustláno (neboť školy měly mnohé jiné problémy, které je od elektronických výukových systémů přivedly opět k tabuli a křídě), myslel na budoucnost oboru. Vychovával nejen studenty, ale vedl i řadu doktorandů v Čechách a na Slovensku, kde si dokázal získat respekt a uznání. Snad právě zde se nejvíce projeвило, že doma je asi vskutku nejtěžší stát se prorokem. Jako člen předsednictva spolku pro modernizaci výuky Czechdidac byl součástí delegace, která vedla jednání v Hannoveru a Basileji o vstup do světových sdružení výrobců a distributorů učebních pomůcek. A toto úsilí bylo před pár týdny završeno přijetím spolku do mezinárodní organizace Worlddidac. Koncipoval podklady pro vzdělávání učitelů „Učení pro 21. století“ (Moderní vzdělávací technologie ve škole). Připravoval další konferenci Edutech s vel-

kou mezinárodní účastí. Byl právě opětně jmenován předsedou přípravného výboru výstavy Schola nova, která proběhne příští rok. Začal se zabývat otázkou osnov pro osmiletá gymnázia. Připravoval databázi z oblasti modernizace, která by byla na www stránkách přístupná všem učitelům. A měl napláňováno ještě mnoho dalšího.

Je pravdou, že v každé vědecké komunitě lze potkat nejrůznější typy - génie, potrhle badatele, úzkostlivé ohledavače problémů, puntičkáře, ambiciózní kariéristy, ale i hostejné sobce a hlupáky. Ale lze mezi nimi nalézt i ty, kteří jsou soli každé země a badatelských týmů - klidné, vyrovnané, neokázale pracovité dělníky na vinici páně. A k těm posledním Luděk Kouba zcela jistě patřil. Je také pravdou, že v Čechách celé obory představovaly a dosud mnohde představují jedna, dvě či tři osobnosti - a ztráta každé je nakonec nenahraditelná. Respektován na řadě pracovišť v Čechách, na Slovensku, ale i na univerzitních pracovištích v Evropě, zápasil na bývalém vlastním pracovišti o židli, stůl, počítač, možnost přednášet. Bezbranný proti novým nelítostným poměrům, vystaven obrovskému tlaku na straně jedné a typické odcizené hostejnosti pospíchajících a s polovičatostmi kalkulujících na straně druhé, snažil se myslet na budoucí projekty. Jedenašedesátiletý, plný síly a nápadů se vydal objevovat nový prostor k realizaci. Ale jeho velké a laskavé srdce zcela náhle puklo.

Jaroslav Kořta